

ŻYCIE i Kultura

DODATEK TYGODNIOWY »GŁOSU KOSZALINSKIEGO«

Nr 4

Koszalin, 28 kwietnia 1951 r.

Rok I.

CZYNNY Pierwszomajowy

PIERWSZYCH dniach maja ubiegłego roku przybył z Brazylii do Gdyni statek „Zegluga” („Kolno”, o ile pamiętam), wioząc na pokładzie oprócz zwykłego ładunku siedmiu reemigrantów. Wśród nich znajdował się starszy mężczyzna, Zenon Janowski, który na pełnym morzu, na tydzień przed pierwszym maja rzucił myśl, aby reemigranci uczcili święto robotnicze, wykonując na statku prace porządkowe i malarskie. Myśl Janowskiego została zrealizowana, statek wpłynął do portu odnowiony.

Jaka jest historia tego czynu? Czym kierował się Janowski?

Na dobrą sprawę historia tego Czynu Pierwszomajowego jest historią całego życia

jego inicjatora. Robotnik Zenon Janowski, mieszkaniec jednego z miasteczek prowincjonalnych, wyemigrował w latach dwudziestych, jako młody jeszcze stosunkowo człowiek, na skutek bezrobocia do Brazylii. Tam losy jego potoczyły się nieco inaczej, niż przeciętne losy polskiego emigranta: zamiast pójść na rolę — a ściślej mówiąc w puszczy na karczunek — pozostał w mieście, zajmując się do różnych robót w porcie i w fa-

nim żywy udział. Nastąpiły kolejne aresztowania. Janowski odsiadywał po kilka miesięcy po więzieniach, zawsze jednak wracał do pracy politycznej. W końcu, w roku czterdziestym drugim, został aresztowany za organizowanie wielkiej demonstracji politycznej; tym razem nie skończyło się na paru miesiącach — na rozprawie sądowej dostał pięć lat.

polskiego statku. I tam, pod wpływem wiadomości z Ojczyzny, zrodziła się w umyśle tego steranego osmioletnim więzieniem człowieka myśl o Czynie Pierwszomajowym.

Tak wygląda rzecz w dużym skrócie. Wiele można by na ten temat powiedzieć: że jest to przykład do naśladowania, lub że jest to temat do wspaniałej powieści, lub filmu. Niewątpliwie tak. Ale nie to jest istotne, czy taki film albo taka powieść powstanie. Ważne jest, abyśmy sobie zdali sprawę z tego, co działo się w duszy Zenona Janowskiego z chwilą, gdy wstąpił na pokład statku, płynącego pod banderą Polskiej Ludowej, ponieważ te wzruszenia i doznania reemigranta są wspólne dla całej polskiej klasy robotniczej, dla każdego polskiego patrioty z chwilą, gdy deklaruje swój Czyn Pierwszomajowy: Janowski, po wyrwaniu się z więzienia brazylijskiego poczuł się w pełni obywatelem wolnego kraju. Zapragnął się o tym przekonać, chciał udowodnić to sobie i swoim współtowarzyszom, chciał dać wyraz swojej dumie narodowej i wiedział, że można to uczynić jedynie pracą, posiadającą dla niego charakter oświeceniowej manifestacji. Bo taka jest istota każdego Czynu Pierwszomajowego.

Witold Wirpsza

brykach. Poznał tam dokładnie warunki, w jakich znajduje się brazylijska klasa robotnicza. Narastał w nim z dnia na dzień sprzeciw, a jednocześnie wzrastała świadomość polityczna. W latach trzydziestych nawiązał kontakt z brazylijskim ruchem robotniczym i zaczął brać w

Termin odsiadki upłynął w czterdziestym siódmym roku. Policja brazylijska zawiadomiła jednak Janowskiego, że nie zamierza go wypuścić na wolność. Powodów nie podano. Drzwi więzienia zamknęły się przed nim ponownie, tym razem bezterminowo. Decyzja policji równała się praktycznie wyrokowi skazującym na dożywocie. Janowski zaczął po mału tracić nadzieję, wydostać się kiedykolwiek na wolność. Po trzech latach bezprawnego — nawet w myśl brazylijskiego „prawa” — zamknięcia odniosły skutek starania polskiej placówki dyplomatycznej. Janowskiego odprawiono w kajdankach i pod eskortą, jak niebezpiecznego zbrodniarza, na pokład

Witold Wirpsza

Stalinowskie stulecie

1. Przeczytasz czasami w radzieckim piśmie zwrot: stalinowskie stulecie. Podaj więc dalej ten strzępek myśli: teraz każde dwanaście miesięcy sto lat dźwiga na grzbiecie. Inny już mamy dzisiaj kalendarz i idła inne mają twarze — w siódme wchodzi robotnicze święto narodowym rządząc kalendarzem. Pięć wielkich lat przed nami stoi, dawniej trzeba by było pięćset. Oto, co znaczy w radzieckim piśmie zwrot: stalinowskie stulecie.
2. Prześń lata do snu kołysano dzieci bajką o krasnoludkach, królewna Śnieżka na mieszczanińskiej tapecie spała w czerwonych butkach. Niech spł królewna! Powstały w Polsce bajki prawdziwe i nowe. Do snu będziemy malców kołysać miosenką o Stachanowie. O tym, czym dla nas jest możliwość produkcji, niechaj po nocach chłopakom śni się, niechaj się każde dziecko nauczy, jak można zostać dobrym towarzyszem. Dziś siódme święto naszej wolności, niebaćtem przyjdzie dwudzieste i siódme. Tak rok po roku w Polsce się rodzi nowe i wielkie piękne i rozumne

ZNACZKI I KARTKI POCZTOWE Z OKAZJI 1-MAJA

Z okazji Święta 1 Maja, Ministerstwo Poczty i Telegrafów wydało znaczek okolicznościowy wartości 45 gr. Na znaczku widnieje postać robotnika z białym czerwonym sztandarem w ręku. W górnym lewym rogu znajduje się napis: „1-Maj”. Druk w kolorze jasno czerwonym.

Również wydana została pocztówka okolicznościowa z okazji 1-Maja. Na stronie adresowej z lewej strony widnieje napis w kolorze brązowym: „Z okazji 1-Maja serdeczne pozdrowienia zapyła...”

Jerzy ANDRZEJEWSKI

NA MARGINESIE tygodnia

21 -EGO kwietnia minęło sześć lat od podpisania w Moskwie układu o przyjaźni, wzajemnej pomocy i powojennej współpracy pomiędzy Związkiem Radzieckim a Rzeczypospolitą Polską. Również sześć lat temu rozgorzała ostatnia wielka bitwa minionej wojny. Armia Radziecka, a wraz z nią oddziały polskie i Armii dotarły 20-ego kwietnia 1945 roku do przedmieść Berlina, aby zadać ostateczny cios hitlerowskiemu faszyzmowi.

Te pamiętne dni należą do niedawnej przeszłości. Lecz świat postępuje, a wraz z nim i nasza Ojczyzna, posunęły się od owych czasów daleko naprzód. Układ o przyjaźni polsko-radzieckiej dokonał największego w naszej historii przełomu i dzisiaj po doświadczeniach minionych i wobec nowych zadań, stojących przed nami w walce o pokój i wykonanie Planu Sześcioletniego, żaden uczciwie i poważnie myślący patriota polski nie może nie zdawać sobie sprawy, że bez przyjaźni Związku Radzieckiego i bez jego pomocy nie znaleźlibyśmy warunków ani do dokonania u nas rewolucji społecznej, ani tym samym do przeprowadzenia reform, które usunąwszy ucisk i wyzysk pozwalają naszemu narodowi przekształcić się w naród socjalistyczny.

Faszyści niemieccy zburzyli Warszawę. Lecz gdy wśród jej nowych murów znalazł się przed kilku miesiącami prezydent Niemieckiej Republiki Demokratycznej, Wilhelm Pieck — lud polski wital go, jak sprzymierzeńca i przyjaciela. Przed sześciu laty żołnierze radziecy i polscy — ineli od kul hitlerowskich na ulicach płonącego Berlina. Lecz gdy przed kilku dniami znalazł się w tym mieście prezydent Bierut — lud niemiecki wital go, jak sprzymierzeńca i przyjaciela.

Historia zna wiele gwałtownych zwrotów polityki, gdy wczorajsi wrogowie świadczą sobie nagle poczynali słowa przyjaźni. Tak się zawsze działo, że kiedy interes posiadaczy wymagał wojny — posiadacze posyłali na fronty ludę, gdy zaś korzystniejszy stawał się dla posiadaczy sojusz — wczorajsi nieprzyjaciele zasiadali przy stołach konferencyjnych i podpisywali pakt, aby naważutrz uderzyć na swoją wspólną ofiarę i donomagać sobie wzajemnie w wyzyskiwanu mas pracujących.

Przyjaźń pomiędzy Polską Ludową i Niemiecką Republiką Demokratyczną nie ma nic wspólnego z „przyjaźnią”, jaka zwykła się była zawiązywać pomiędzy rządami kapitalistycznymi. Prezydent Auriol, udając się niedawno z wizytą lenniczą do Waszyngtonu, nie miał w sobie narodu francuskiego i oddając swoją obojętne w niewole amerykańskiego kapitalu nie wrażał woli patriotycznego i rewolucyjnego ludu Francji. Natomiast ucisk dłoni przewodniczącego KC PZPR, prezydenta Bieruta i przewodniczącego Niemieckiej Socjalistycznej Partii Jedności — prezydenta Piecka, jest żywym symbolem rewolucyjnych zmian, jakie dokonały się w obu narodach: polskim i niemieckim. Jedynym gwarantem rzetelności i trwałości przyjaźni może być cały naród. I tylko podobna przyjaźń może zapewnić pokój i rozwój sil postępowych. Lud może być zainteresowany tylko jedną wojną: obronna, wyzwolenia. Lecz gdy lud już się wyzwolił i objął rządy wojna — w orle nie leży w jego interesie. Praca — tak! Troska o podniesienie dobrobytu mas pracujących — tak! Wysiłek zmierzający do upowszechnienia wartości kulturalnych — oczywiście! Nigdy jednak wojna. Zawsze pokój.

Historia szybko idzie naprzód. Tegoroczne Święto Pierwszomajowe obchodzimy w innej sytuacji wewnętrznej i międzynarodowej, niż przed sześciu laty, gdy wśród ruin Warszawy polska klasa robotnicza po raz pierwszy rozwinęła czerwone sztandary i wzniosła swój śpiew bez obawy, że na najlepszych przedstawicieli narodu spadną hollewinne pałki i przed maszerującymi w pochodzie wolności wyrosnie wrogi mur bagnetów. W roku obecnym sławny Dzień Pierwszomajowy, który jest dniem przeglądu i mobilizacji międzynarodowych sił pokoju i postępu, stał się uroczystym, narodowym świętem dla wszystkich Polaków skunijających się dziś w szerokim froncie narodowym, walczących o polską godność i Plan Sześcioletni, który jest naszym narodowym wkładem w zwycięstwo najpiękniejszej idei ludzkości: pokoju.

Nigdy jeszcze w dniu 1-ego Maja sereca ludzi pracy Moskwy, Berlina i Warszawy nie bił pod świątecznymi sztandarami równie zgodnym rytmem, jak w roku obecnym. Te wszystkie nowe wartości, które zawiązały się pomiędzy narodem polskim i narodami radzieckimi sześć lat temu, dzisiaj nulsują potężnym, twórczym życiem. Jeśli zaś znajdują się jeszcze ludzie, którzy usiłują te przyjaźni w sposób podstępny lub chuligański osłabić, tym większy snozyczywa na nas obowiązek zdolenia czujności, aby jednostki wrogle, nieświadome, lub nieodpowiedzialne nie rzuciły nam w naszej pracy kłód pod nogi. Wrogi jest czujny. Bądźmy więc czujniejsi od wroga.

Również i wobec tych, którzy granicę przyjaźni na Odrze i Nysie chcieliby obciążać wielkimi walk polsko-niemieckich, zachowujmy czujność.

Pierwszomajowy jest manifestacją narodowej solidarności mas pracujących Polski Ludowej. Lecz nie istnieje twórcza solidarność narodu bez stałego rozwijania ideowej świadomości celów i zadań, stojących przed całym narodem i bez wzmacniania czujności wobec tych, którzy realizację owych celów usiłują przeszkodzić. 1-Maja mobilizuje wszystkie twórcze elementy naszego życia. Te, same które stanowią dziś treść naszych dni powszednich, dni codziennej pracy.

Komar

tnie co tydzień

Czyn Pokoju

Za nami zobowiązania 1-Majowe — przed nami wielkie zobowiązanie utrwalenia pokoju i realizacji Planu 6-letniego.

USA dementują

NIEPRAWDĄ JEST, ŻE...

...Paragwaj wysłał do Korei jednostkę wojskową liczącą 4-ch żołnierzy. W rzeczywistości Paragwaj wysłał 5-ciu żołnierzy.

...przed kilkoma dniami 7-miu niewinnych ludzi zostało zamordowanych przez sąd. Tych siedmiu nosiło na sobie ciężar straszliwej zbrodni posiadania innego niż białego koloru skóry.

...amerykańscy żołnierze w Korei popełniają nie-ludzkie zbrodnie, albowiem w Korei nie ma w ogóle amerykańskich żołnierzy, a są tylko jednostki wojskowe ONZ.

...Pablo Picasso jest największym malarzem współczesnym albowiem Stany Zjednoczone posiadają o wiele większego. Jest on wyższy dokładnie o 53 cm.

(„Frischer Wind“)

„Amerykanka“

...A więc wpisuję: po stronie „Ma“ (na sumieniu): zbrodnie przeciwko ludzkości, płacz matek i dzieci, nędza ujarzmionych narodów. Po stronie: „Winien“:... głowę!

Stefania Rajska

Święto

Truman wydał orędzie:
„Wszystkie kalendarze będą skonfiskowane.
W tym roku maja nie będzie.
Odwołane!“

Zebrał się starzy doktorzy:
„Znowu bredzi szefunio.
Coraz gorzej. Coraz gorzej.
Kuku na muniu!“

Aż podczas długich narad
Psychiatra na pomysł wpadł:
„Kupmy tele-radio-aparat.
Niech łapie cały świat.“

Bez szpiegów, bombowców, dywersji,
Bez floty U. S. A.
Chce złapać stolicę Persji?
Nastawia radio i ma“.

Wszyscy krzyknęli: „brawo“!
„To bardzo dobra myśl.
Niech kręci w lewo i prawo.
Świat złapie, chociażby dziś!“

Truman rozgrzał tele-radio-aparat
I zaczął chwytac cały świat.
Od razu wpadł na jedną z parad.
Zbladł.
Zobaczył flag czerwonych luny.
Cóż to za kraj?
Na pięknym placu wiwatuja tłumy
Niech żyje Pierwszy Maj!

Pot blade czoło mu sperlił.
Kręci nerwowo dalej
Strzałka padła na Berlin.
W Berlinie okrzyk: Stalin!

Wściekłość szarpnęła nim.
Znow kręci pelen rozpaczy.
Szuka: gdzie Rzym, gdzie Rzym?
W Rzymie lud wola: pae!

Do Francji nerwowo się cofa.
We Francji naród: paix!
Kręci!... Zgrzył! Katastrofa!
W Hiszpanii źle!

Kręci dalej i kręci.
Istnego kręcka dostał.
Szuka na kontynencie
Przyjaciół, wojny apostoł.
Ale w Azji, Australii,
Ameryce i Europie
Wszędzie radośnie śpiewali
Robotnicy i chłopci:
„Wie o tym świat cały wokół
Czarni, żółci i biali,
Ze Stalin — znaczy pokój
A pokój — znaczy Stalin“.

(„Trybuna Wolność“)

Od naszego ogrodu — wara!

Swinia: zdaje się, że nic z tego nie wyjdzie, mister Truman. Skoro mnie tam nie wpuszczają, to tym bardziej pana nie wpuszczają....

TO JEST AMERYKA

Zasady moralne mr. Trusta

1. Wszyscy, którzy nie posiadają białej skóry są bydłami albo pucybutami.
2. Dzieci nie powinny się nudzić bezczynnie, muszą zawczasu poznać giełdę.
3. Lynch jest piękniejszy od filmu.
4. 100 dolarów jest więcej niż 50 dolarów.
5. Robotnicy strajkują z nudów.
6. Gangsterzy nie są niebezpieczni, gdyż można z nimi robić interesy.
7. Wojna jest piękniejsza od Lynchu dlatego że 100 milionów dolarów to więcej niż 50 milionów.

(„Frischer Wind“)

Rys. E. MESSERA

W klubie gangsterów

Głos ma przewodniczący, mr. Truman.
— Panowie! Otwieram 5386 super-hiper nadzwyczajne zebranie naszego wielobnego klubu imienia byłego ministra spraw wojskowych USA, który zginął zaszczytną śmiercią samobójcy, a który miał genialne pomysły zagłady ludzkości, imienia Forrestal'a. Przedstawiam wam dwóch nowych naszych członków: kongresmena Gore'a i senatora Cain'a. Pierwszy zaproponował utworzenie w Korei „zarazonej strefy radioaktywnej“. Wkroczenie do tej strefy powodowałoby natychmiastową śmierć. Drugi proponuje wypowiedzenie wojny wszystkim przeciwnikom agresji amerykańskiej. Jak widzicie, godni są miana członków klubu. Proponuję odznaczyć ich...

— Protestuję! Ostatnio zostali odznaczeni bojownicy o... brr... pokój Nagrodami Stalinowskimi. Ja, Churchill, protestuję!

— Panowie, mój poprzednik użył słowa „protestuję“. Ja, Queuille, premier Francji, przekonałem się po wydaniu dekretu o zakazie działalności na terenie Francji Biura Światowej Rady... brrr... Pokoju, co znaczy słowo „protestuję“ Stawiam wniosek o usunięcie ze słownika słowa „protestuję“.

— Koleżdy, pan Queuille wyraził się „usunąć“. Mnie, Mac Arthura, mój przyjaciel Truman musiał USUNAC ze stanowiska naczelnego dowódcy wojsk w Korei. Wymordowałem 100 tysięcy i...

— Dyskusje przerywam!

— Panie Truman, tylko nie „przerrywam“ Złóżcie się, bez słowa „przerrywam“. Mnie, gen Ridgwayowi, przerwali front w Korei Wojska Ludowe przerwały, otoczyły, biją...

— Wy, zgnili ropiejące, tylko biedolice, a nawet zbrodniarzami nie potraficie być Poszukam sobie w szpitalach dla wariatów i w więzieniach lepszych przyjaciół. Ale ja, Truman od 1 maja...

Nic z tego nie będzie, mister Truman! Od 1 Maja będzie na świecie jeszcze więcej milionów ludzi, którzy przeciwstawiać się będą waszym ludobójczym planom I więcej będzie waszych klęsk

Budujemy Polskę sprawiedliwą

Urzeczywistniają się marzenia Kołłątaja, Mickiewicza, Waryńskiego, Buczka.

